

Topacteurs in imposante 'Don Carlos'

TONEEL

DOOR ROB NEDERPELT

In de Nederlanden woont een groot, krachtadig volk – en ook een goed volk. Dat is prettig om te horen, ook al is dat oordeel ietwat belegen: het werd ruim tweehonderd jaar geleden opgeschreven door de jeugdige Friedrich Schiller, die samen met Goethe het Duitse intellectuele leven een stoot voorwaarts zou geven.

In zijn stuk 'Don Carlos' bepleit Schiller de individuele vrijheid en het recht om zelf te beslissen, onafhankelijk van kerk of koning. Zijn voorbeeld vindt hij in de zestiende-eeuwse strijd van Willem van Oranje, die ons land wilde bevrij-

den van koning Philips II en de Spaanse overheersing. Schiller laat zijn hoofdpersoon, Carlos, sympathiseren met de trotse Nederlanders uit die tijd. Omdat Carlos de zoon is van Philips II, met wie hij in conflict komt, laat het stuk ook een gevecht tussen de generaties zien. Bovendien geeft Schiller veel aandacht aan de hevige liefde van Carlos voor zijn stiefmoeder, de jonge koningin. Hij construeerde dit complexe stuk vlak voordat de Franse revolutie Europa op zijn kop zou zetten.

'Don Carlos' wordt gespeeld door een keur van Nederlandse topacteurs, in een grootschalige co-productie van Toneelgroep Amsterdam en de Thea-

tercompagnie. Regisseur Theu Boermans heeft de vlammen-de, soms wat verheven taal van Friedrich Schiller helder en aantrekkelijk in toneel omgezet. De tekst, oorspronkelijk goed voor acht uur toneel(!), is gesnoeid tot een – nog steeds respectabele – drie en een half uur.

Van de acteurs zijn er vier die deze zomer van het Eindhovense gezelschap ZT Hollandia naar Toneelgroep Amsterdam overstapten. Onder hen Fedja van Huêt, die een weifelachtige prins Carlos speelt, zwakend tussen zijn hartstocht voor de koningin en het verzet tegen zijn vader. Hij doet dat een beetje als een verdwaalde moderne puber, in een jack

met capuchon, maar het werkt uitstekend. Verder zien we Hadewych Minis als zijn stiefmoeder en stille geliefde. Ze legt stijl en intelligentie in haar rol.

Chris Nietvelt is een licht onnozele maar wraakgierige hofdame. En op het allerlaatst laat een huiveringwekkende Frieda Pittoors zien wie het echt voor het zeggen heeft aan het Spaanse hof: de kerkelijk grootinquisiteur.

In een kil, modern-zakelijk decor, dat mooi contrasteert met Schillers bewogen ideeënwereld, speelt Hans Croiset, als gast, koning Philips II.

Mooi hoe vanzelfsprekend deze éminence grise van het Nederlands Toneel te werk gaat.

Kordaat en ter zake in lange jas, of vol wantrouwen in pyjama - hier staat een man die absolute leiding geeft aan een politiek wereldconcern. Even lijkt het of hij oor heeft voor een onafhankelijk adviseur en vriend van Carlos, de markies van Posa (een onnadrukkelijke, overtuigende rol van Jacob Derwig), die komt pleiten voor een stel oproerkraaiers uit de Nederlanden. Maar dat is gauw voorbij.

'Don Carlos' van Friedrich Schiller. Toneelgroep Amsterdam en de Theatercompagnie. Regie: Theu Boermans. Gezien: première in de Amsterdamse Stadsschouwburg, 25 september. Op 9 oktober in de Stadsschouwburg Eindhoven, aanschouwvang 19.30 uur.